

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА
СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ ЯК
ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Радченко Лідія

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Аннотация

Исследования позволяют утверждать, что культурно-образовательная составляющая современного олимпийского движения, которая, по мнению, специалистов, обуславливает жизнеспособность идей олимпизма, – остается актуальным вопросом научных исследований. Сегодня особое внимания требует изучение таких вопросов, как: определение исторических аспектов формирования и исследование особенностей динамики культурно-образовательного компонента развития системы современного олимпийского движения; определение составляющих реализации культурно-образовательных программ Олимпийских игр, а также других комплексных соревнований, которые проходят под патронатом МОК; обоснование методологического аспекта формирования культурно-образовательных программ и разработка концептуальной модели проведения культурных и образовательных мероприятий в рамках развития современного олимпийского движения.

Ключевые слова: Олимпийский спорт, культура, олимпийское образование.

Annotation

The reserches allowus to say, thet cultural and educational component that according to specialists, determines the viability of ideas of Olympism, it remains questionable research. Research allows noting that require special attention such problems as: definition of the historical aspects of the formation and characteristics of the study of the dynamics of cultural and educational component of the development of the modern Olympic movement; outline the components of the implementation of cultural and educational programs of the Olympic Games and other events taking place as part of the modern Olympic movement, under the patronage of the International Olympic Committee; justification of methodological aspects of the formation of cultural and educational programs implemented in the development of the modern Olympic Movement; Design of a conceptual model of cultural and educational events in the development of the modern Olympic movement.

Keywords: Olympic sport, culture, Olympic education.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Олімпійський спорт являє собою одно з дивовижних явищ в історії людства. Зародившись у Стародавній Греції у 776 р. до н.е. (рік проведення Ігор першої Олімпіади), Олімпійські ігри проводилися понад 1000 років, являючись однією з найважливіших частин загальноєлінської цивілізації. Закінчивши свій давньогрецький цикл в 394 р. н.е., Олімпійські ігри відродились у позаминулому столітті у зовсім нових історичних умовах після 1500 років повного забуття [4].

Основи сучасного олімпізму були закладені наприкінці ХІХ ст. французьким науковцем, педагогом та просвітником – бароном П'єром де Кубертенем, саме їм уперше була сформульована доктрина, що базувалась на загальнолюдських моральних устоях. Сучасний олімпійський рух – наймасштабніше соціальне явище нашої епохи, до участі в якому залучено понад 200 країн світової спільноти. У цьому соціально, політично й ідеологічно складному суспільному русі основними є такі прогресивні олімпійські принципи, як неприпустимість політичної, расової і релігійної дискримінації, визнання суверенітету й рівноправності національних спортивних організацій, невтручання в їхнє внутрішнє

життя, демократичні основи організації руху, участь у боротьбі за досягнення загального миру та реалізації загальнолюдських моральних принципів [4, 10].

Аналіз літературних джерел [1-10 та ін.], опитування фахівців дозволяють зазначити, що життєздатність ідей олімпізму, масштабність і світова популярність сучасного олімпійського руху тісно пов'язані з культурно-освітніми програмами та заходами, що реалізуються в рамках його розвитку. Саме це і обумовлює актуальність проведення наукових досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами або практичними завданнями. Представлене дослідження виконано в рамках теми 1.11. «Олімпійська освіта в системі навчально-виховного процесу підростаючого покоління» (№ державної реєстрації 0115U002373) Зведеного плану науково-дослідної роботи в сфері фізичної культури і спорту на 2015-2017 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Мета роботи полягає у тому, щоб на основі системного аналізу дослідити проблемне поле, ретроспективу, стан наукової розробленості питання формування культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху та обґрунтувати актуальність цього дослідження для спортивної науки.

Методи дослідження: аналіз, синтез і узагальнення; порівняння, зіставлення й аналогія; абстрагування, індукція, дедукція; моделювання; аналіз науково-методичної літератури та документальних джерел; історико-логічний, конкретно-історичний, порівняльно-історичний; системний підхід і структурно-функціональний аналіз; опитування й спостереження.

Результати досліджень та їх обговорення. Дослідження дозволяють зазначити, що на думку провідних фахівців галузі, в

умовах розвитку сучасного світового суспільства, для якого характерними є складні міжполітичні відносини, девальвація культурних і моральних цінностей що, в свою чергу, є головною причиною системної кризи цивілізації, стратегічної важливості набуває боротьба за розвиток ідей олімпійського руху, за дотримання гуманістичних цінностей олімпізму та збереження історико-культурної спадщини Олімпійських ігор [2, 3, 9].

Сьогодні, як зазначають соціологи [1], трансформація ціннісних орієнтацій особистості призводить до змін у моральному обліку частини світового населення, і в першу чергу, в представників молодого покоління. І хоча більша частина сучасної молоді глибоких ціннісно-нормативних деформацій не виявляє, інша частина відрізняється розмитістю моральних устоїв, терпимістю до девіацій, настроями правового нігілізму. Як зазначають спеціалісти [1, 2], це призводить до росту егоцентризму, завищеного рівня амбіцій, індивідуалізму, зростання жорстокості, агресивності, цинізму, безвідповідальності тощо. З іншого боку, науково доведено [3, 8, 9] що олімпізм має ту інтегруючу силу, яка дозволяє збагатити процеси виховання й освіти філософією моральності та культури, що у свою чергу, сприяє гуманізації суспільства на шляху його розвитку.

Міжнародний олімпійський комітет докладає значних зусиль в питанні інтеграції мистецтва у спорт, виходячи з концепції, що саме ця інтеграція забезпечує таку тривалу життєздатність, масштабність і світову популярність олімпійського руху [7, 9]. МОК розробляє політику, спрямовану на надання ресурсів для розвитку культури та освіти в спорті і через спорт на національному, регіональному та міжнародному рівні, і, зокрема на Олімпійських іграх та інших змаганнях, що

проходять під його патронатом. Дослідження дозволяють зазначити, що питання інтеграції культури та освіти в олімпійський рух неодноразово підіймалися на Сесіях та Конгресах Міжнародного олімпійського комітету. Задля вирішення цієї проблеми МОК, Національні олімпійські комітети, Організаційні комітети та міста-господарі Олімпійських ігор, Міжнародна та Національні олімпійські академії, Олімпійський музей, Міжнародні центри олімпійських досліджень та освіти, тощо запровадили цілу низку проектів: конкурси мистецтв; культурні Олімпіади; грантові програми для проведення досліджень; міжнародні наукові конгреси, круглі столи, семінари та конференції; сесії для молоді, фахівців, спортивних журналістів, атлетів та ін. В січні 2004 р. Міжнародний олімпійський комітет підписав нову угоду про співпрацю з ЮНЕСКО з метою об'єднання зусиль і сприяння тісної взаємодії між олімпійськими ідеалами та завданнями, що ставить перед собою Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури.

Дослідження дозволяють зазначити, що олімпійський рух не обійдений увагою як з боку істориків, так і культурологів, і було б несправедливо заперечувати наявний досвід у дослідженні цієї теми. Так, детально вивчені історичні аспекти формування та розвитку олімпійського спорту, його цілі та завдання [5, 9, 10] обґрунтованими є філософські засади концепції олімпізму [1, 6]; розкриті питання «олімпійської педагогіки» та дотримання принципів «Чесної гри» [2, 9, 10], висвітлено соціальну та педагогічну значущість олімпійської освіти [2, 6, 10].

При цьому менш висвітленим є те, що сучасні Олімпійські ігри також охоплюють понад 100 років олімпійського культурного та художнього програмування, а саме

цей досвід, на думку фахівців [7] відіграє істотну, чи навіть визначальну, роль у розвитку олімпійського руху. Як зазначають спеціалісти [8], події Ігор є не лише хорошим рекламним інструментом для локального впровадження місцевих традицій, зростання національної самосвідомості та патріотизму населення, а й ефективним засобом для реалізації культурних та навіть політичних стратегій держави загалом.

Проблема полягає і в тому, що сьогодні переважна більшість дослідників сучасного олімпійського руху орієнтуючись на Давньогрецьку спадщину, як догму, ігнорують той факт, що сучасний олімпізм є самостійним культурним явищем, яке беручи ідею у світогляді та бутті стародавніх греків, досить віддалено нагадує античні Олімпійські ігри, що являли собою культове дійство на честь бога Зевса. Сучасні Ігри позбавлені релігійного змісту, і священний вогонь, що доставляється з Олімпії, має лише символічне значення. Побудова, зміна програми Олімпійських ігор здійснюється під дією економічних і політичних факторів. Сучасний олімпійський спорт розвивається відповідно до загальної логіки розвитку світового співтовариства. Саме це і обумовлює необхідність дослідження і висвітлення культурно-освітньої складової олімпійського руху, як самостійного явища, з урахуванням норм та традицій Новітнього часу.

Актуальним питанням наукових досліджень є і систематизація «змісту» культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, який постійно розвивається. Зокрема, накопичені знання, норми, цінності, зразки поведінки, підходи до організації та проведення Олімпійських ігор, Культурні олімпіади, олімпійські конкурси мистецтв, рішення Конгресів, динаміка питань, що розглядаються на Сесіях МОК. Дослідження саме цих складових

дозволять висвітлити їх роль і місце в олімпійському русі в різні історичні періоди, окреслити тенденції та спрогнозувати динаміку розвитку культурно-освітніх програм.

Актуальність зазначених вище проблем, їх важлива соціальна значущість обумовлюють необхідність організації та проведення ґрунтовних наукових досліджень, спрямованих на вивчення історії, структури, змісту, місця та ролі культурно-освітньої складової у розвитку сучасного олімпійського руху.

Висновки

1. Олімпійський спорт являє собою одно з дивовижних явищ в історії людства. Зародившись у Стародавній Греції Олімпійські ігри відродились у позаминулому столітті у зовсім нових історичних умовах. Сучасний олімпійський рух – наймасштабніше соціальне явище нашої епохи, до участі в якому залучено понад 200 країн світової спільноти.

2. Аналіз літературних джерел дозволяє зазначити, що таке масштабне соціальне явище, як олімпійський рух, не обійдене увагою науковців. Детально вивченими є його динаміка розвитку, педагогічні аспекти, окреслений гуманістичний потенціал, висвітлені актуальні проблеми олімпійського спорту. При цьому культурно-освітня складова, що на думку, фахівців, обумовлює життєздатність ідей олімпізму, залишається актуальним питанням наукових досліджень.

3. Дослідження дозволяють зазначити, що особливій уваги вимагають такі питання, як:

- означення історичних аспектів формування та дослідження особливостей динаміки культурно-освітнього компоненту розвитку системи сучасного олімпійського руху;

- окреслення складових реалізації культурно-освітніх програм Олімпійських ігор, а також інших комплексних змагань, що

відбуваються в рамках розвитку сучасного олімпійського руху під патронатом Міжнародного олімпійського комітету;

- обґрунтування методологічного аспекту формування культурно-освітніх програм, які реалізуються в рамках розвитку сучасного олімпійського руху;

- розробка концептуальної моделі проведення культурних та освітніх заходів в рамках розвитку сучасного олімпійського руху.

4. Практична значущість досліджень полягає у можливості використання отриманих результатів для оптимізації діяльності Національного олімпійського комітету та національних спортивних федерацій України; для розширення змісту й підвищення якості підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту на всіх рівнях фахової освіти; для вдосконалення системи олімпійської освіти, поширення філософії і цінностей олімпізму.

Література

1. Визитей Н.Н. Социология спорта. Курс лекций / Н.Н. Визитей. – К. : Олимпийская литература, 2005. – 248 с.
2. Родиченко В.С. Твой олимпийский учебник. Учеб. пособие для олимпийского образования / В.С. Родиченко, С.А. Иванов, А.Т. Контанистов, Л.Б. Кофман, Л.П. Силкова, А.М. Смирнов, В.В. Столбов, В.И. Столяров, Ю.М. Чернецкий – М.: Советский спорт, Олимпийский комитет России. – 22-е изд., перераб. и доп. – 2010. – 144 с.
3. Хавин Б.Н. Все об Олимпийских играх / Б.Н. Хавин. – М.: Физкультура и спорт, 1979. – 608 с.
4. Cultural heritage of Ancient Greece and the Olympic games / M. Bulatova, S. Bubka. – К. : Olympic literature, 2013. – 408 p.
5. Diem C. Olympische Flamme. Das Buch Sport / C. Diem. –

- Berlin: Deutscher Arcyive Verlag, 1942. – 988 p.
6. Durantez C. Pierre de Coubertin: The Olympic Humanist / C. Durantez; Lausanne Olympic Museum. – Switzerland, 1994. – 128 p.
 7. Garcia B. One hundred years of cultural programming within the Olympic Games (1912–2012): origins, evolution and projections / B. Garcia // International Journal of Cultural Policy.– №4, November 2008. – P. 361–376.
 8. Moragas M. Olympic cities and communication / M. Moragas, K. Chris // Centre d'Estudis Olímpics, Universitat Autònoma de Barcelona. – 2005. – 16 p.
 9. Muller N. 1894-1994: The International Olympic Committee: one hundred years. – Vol. 1 / N. Muller. – Lausanne: International Olympic Committee, 1994. – P. 14-70.
 10. Olympic games (1896-1972) / M. Bulatova, S. Bubka, V. Platonov. - K. : Olympic literature, 2013. – 496 p.

